

การศึกษาความร่วมมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
กรณีศึกษาอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

จามรี ชูศรีโคม¹ ปุณยวีร์ ศรีรัตน์² และนิภาพร แซ่เจ๋น³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อน อุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเมินความพร้อมของชุมชน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน และเป็นเครื่องมือเพิ่มมูลค่าอันก่อให้เกิดรายได้ให้กับชุมชน การศึกษานี้ใช้รูปแบบของการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วิธีการศึกษาใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ สำหรับประเมินแหล่งท่องเที่ยวอุทยานบ่อน้ำร้อน และแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม สำหรับเก็บข้อมูลทั้งหมด 420 ชุด แบ่งเป็นผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน และนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน โดยใช้สูตร W.G. Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ความคลาดเคลื่อน ± 0.05 ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงและแบบบังเอิญ ผลการศึกษาทั้ง 3 ด้านพบว่า 1) ด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนอุทยานบ่อน้ำร้อน ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ต้องปรับปรุงการให้บริการ ส่วนศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อน อยู่ในระดับมาตรฐานดีเยี่ยมหรือสัญลักษณ์ห้าดาว 2) ด้านศักยภาพของผู้นำชุมชนด้านบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ผู้นำชุมชนมีศักยภาพมากที่สุดในด้านบุคลิกภาพและ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช อีเมล jammareechoo@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช อีเมล poonyawee2002@hotmail.com

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช อีเมล a-ngun_op@hotmail.com

คุณธรรม ส่วนที่ต้องการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ และน้อยที่สุดคือ ด้านการให้บริการและเจ้าหน้าที่/บุคลากรผู้ให้บริการ

คำสำคัญ : 1. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. 2. น้ำพุร้อน. 3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว.

A Study of Potential Health Promotion Tourism: A Case Study at Hot Springs Parks, Wanghin Sub-District, Bang Khan District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand

**Jammaree Choosrichom⁴, Poonyawee Srirat⁵
and Nipapron Saejen⁶**

Abstract

This study aims to investigate the potential health promotion tourism in Hot Springs Parks, Wanghin Sub-District, Bang Khan District, Nakhonsrithammarat Province. It also evaluates community's potential in health promotion tourism management and explores tourist satisfaction level in Hot Springs Parks' physical characteristic, its service quality and management. This study will contribute to making a strategic plan for sustainable promotion health tourism development in Hot Springs Parks which truly benefits the community. This study employs both qualitative and quantitative methods. The instruments consist of health promotion tourism in natural hot spring evaluation form, survey forms and interviews with two groups of respondents comprising community's leaders and tourists. The sample 420 respondents compose of community leaders 20 and tourists 400, using W.G. Cochran (1953) with 95% confidence and 0.05 level of significance. The sampling techniques are purposive and accidental. The results indicate that 1) Hot Springs Parks failed to meet principle standard of health promotion tourism.

⁴ Lecturer at Department of Hotel Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand. E-mail Address: jammareechoo@hotmail.com

⁵ Department of Tourism, Faculty of Humanities and Social Sciences, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand. E-mail Address: poonyawee2002@hotmail.com

⁶ Department of Hotel Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand. E-mail Address: a-ngun_op@hotmail.com

The principle standard of Hot Springs Parks needs to improve, but has an excellent potential as it get 5 stars. 2) The community leaders have the highest potentials in terms of their personality and moral, but they need to improve themselves in terms of tourism resource management. And 3) for the level of tourist satisfaction in Hot Springs Parks, the respondents rate high level in potential in health promotion tourism and the least level in service quality and personnel.

Keywords: 1. Health promotion tourism. 2. Hot springs. 3. Tourist satisfaction.

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยสร้างรายได้ที่มีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งสร้างรายได้ 1 ใน 5 ของรายได้การท่องเที่ยวทั่วประเทศ โดยคิดเป็นร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (gross domestic product: GDP) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงานในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องประมาณ 2 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 6-7 ของแรงงานทั้งระบบ (Ministry of Tourism and Sports, 2011) รวมทั้งช่วยกระจายรายได้และการจ้างงานไปสู่ชนบท ในปี 2556 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยประมาณ 26.73 ล้านคน สร้างรายได้ประมาณ 1.17 ล้านล้านบาท และ ปี 2557 คาดการณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวประมาณ 30.27 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.29 สร้างรายได้ประมาณ 1.35 ล้านล้านบาท (Tourism Council of Thailand, 2012: 2) นอกจากนี้ องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO) ยังได้พยากรณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2563 จะมีย่านักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวน 1,600 ล้านคน ภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมคือ เอเชียตะวันออก และแปซิฟิก โดยกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่มีผู้นิยมเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวสูงเป็นอันดับ 2 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากมาเลเซีย นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (special interest tourism) เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (adventure tourism) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (spiritual tourism) เป็นต้น (Government Strategic Information Center, National Statistical Office, 2013: 4)

ประเทศไทยมีนโยบายการสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยยกระดับการให้บริการด้านสุขภาพเพื่อก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพของภูมิภาค (medical hub) เนื่องด้วยรสนิยมด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่หันมานิยมการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น และเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ยกกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และชุมชนให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่สามารถใช้ป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ยกกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อให้มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว และเป็นเครื่องมือช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับ

ภาคการเกษตรและชุมชนในชนบท ควบคู่ไปกับการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวต่างประเทศ และตลาดในประเทศ

ทั้งนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้นำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ “เมืองศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เมืองเกษตร และท่องเที่ยวหน้าอยู่สูงสังคมพัฒนายั่งยืน” พร้อมทั้งกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในพันธกิจเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว (Nakronrithammarat Administrative Organization, 2012) เนื่องจาก จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางด้านธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี และวิถีชีวิตชุมชน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร พิพิธภัณฑ์หนังตะลุง บ้านคีรีวง น้ำตกกรุงชิง ชายทะเลขนอม และกิจกรรมนั่งเรือดูโลมาสีชมพู ปลายแหลม ตะลุมพุก คอนโดรังนกปากพ่อง และบ่อน้ำร้อนอีกหลายแห่งที่กระจายตัวตามพื้นที่ต่างๆ เช่น น้ำพุร้อนอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน น้ำพุร้อนห้วยปรือ อำเภอฉวาง น้ำพุร้อนบ้านหุบ (วังฆ้อง) ตำบลพิปูน น้ำพุร้อนหนองบัว ตำบลเขาพระ อำเภอพิปูน เป็นต้น ซึ่งในอนาคตจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนเหล่านี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อสร้างเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน เนื่องจากศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติแต่ละพื้นที่ที่สอดคล้องกัน เช่น น้ำพุร้อนธรรมชาติ จังหวัดระนองและจังหวัดตรัง และน้ำพุร้อนเค็ม จังหวัดกระบี่และจังหวัดพังงา ซึ่งเอื้อต่อการจัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพและสามารถเชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยวในลักษณะเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (medical holiday)

อุทยานบ่อน้ำพุร้อน ตั้งอยู่หมู่ที่ 13 บ้านน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีบ่อน้ำร้อนจำนวน 9 บ่อ และบ่อเล็กๆ อีกหลายบ่อ เส้นผ่าศูนย์กลางของแต่ละบ่อประมาณ 3-4 เมตร จากการเสวนาระหว่างชุมชนและคณะผู้วิจัย ทำให้ทราบว่า ชุมชนต้องการฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพพื้นที่อุทยานบ่อน้ำร้อน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีโดยการเพิ่มมูลค่า และเกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์แก่ชุมชนและสาธารณะ ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีเป้าประสงค์หลักในการตอบคำถามว่า อุทยานบ่อน้ำร้อนมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติหรือไม่ ผู้นำชุมชนมีศักยภาพและความพร้อมในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือไม่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพ ด้านบริการและด้านการจัดการของอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร และเพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ให้เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว มีความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์ และพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ อุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชนด้านการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ อุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพ ด้านบริการ และด้านการจัดการของอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำสำคัญ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามใน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยว เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ/หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด/อบ/ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาล และอื่นๆ โดยเป็นการท่องเที่ยว ที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) ประเทศไทยแบ่งความหมายตามวัตถุประสงค์ได้ 2 ประเภท (Tourism Authority of Thailand, 2012) คือ

1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (health healing) เป็นการท่องเที่ยวที่รวมเอาการบำบัดรักษาโรคหรือฟื้นฟูสุขภาพเข้าไว้กับการเดินทางท่องเที่ยวรวมถึงการทำฟัน การผ่าตัดเสริมความงาม หรือการผ่าตัดแปลงเพศ ฯลฯ ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล

2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (health promotion) เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และพักในโรงแรม หรือรีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ ร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สถานที่นั้นๆ จัดขึ้น เช่น การนวดแผนไทย บริการสუნัขบำบัด (aroma therapy) บริการอาบน้ำแร่ (spa) การอบสมุนไพรไทย

ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว (tourism resources potential) หมายถึง คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวหรือศักยภาพของตัวแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพการเข้าถึง สภาพแวดล้อม และข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว

ศักยภาพของชุมชน (community potential) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และความพร้อมของประชากรในชุมชน ด้านบริหารการจัดการ ด้านการพึ่งตนเอง การพัฒนาตนเอง รู้จักและเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนอย่างถ่องแท้ เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูล และคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี มีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนร่วมกัน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community-based tourism) หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยมีแนวคิดที่ทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกัน เช่น แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น ซึ่งชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมและกำหนดทิศทางในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น การวางแผนดำเนินงาน การบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการพัฒนาศักยภาพ และเตรียมความพร้อมชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความรัก ห่วงแหนง ต่อทรัพยากรของตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ขอบเขตงานวิจัย

1. เป้าหมายหรือประชากรที่ศึกษา การใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาศักยภาพผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน และศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน
2. เนื้อหาของการวิจัย
 - 2.1 ศักยภาพและมาตรฐานทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อน
 - 2.2 ข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มประชากรที่ศึกษา
 - 2.3 ทักษะคติผู้นำชุมชนที่มีต่อศักยภาพของตนเองเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางที่ต้องการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อน
 - 2.4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อลักษณะ ด้านกายภาพ ด้านบริการ และด้านการจัดการของอุทยานบ่อน้ำร้อน และข้อเสนอแนะ
3. ระยะเวลาของการวิจัย 12 เดือน

วิธีการวิจัย

1. เครื่องมือวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกการวิจัยครั้งนี้จึงวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ (qualitative research) และวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ซึ่งในการศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 3 ประเภท ดังนี้

1.1. แบบประเมินศักยภาพและมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อน โดยอิงจากคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อน จัดทำโดยสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2549) สำหรับประเมินศักยภาพและมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อน ซึ่งศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน ใน 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
- 2) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และสื่อความหมาย
- 3) ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

โดยใช้แบบประเมินทั้งหมด 5 ชุด โดยมีผู้ร่วมประเมินทั้งหมด 5 ท่านประกอบด้วย คณะผู้วิจัย 3 ท่าน ตัวแทนจากชุมชนตำบลวังหิน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 13 หมู่บ้านบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน 1 ท่าน และตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน 1 ท่าน องค์ประกอบของแบบประเมิน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบดังนี้

1) องค์ประกอบที่ 1 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ หมายถึง มาตรฐานที่จำเป็นสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีการให้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาได้แก่

เกณฑ์ที่ 1 คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ

หลักเกณฑ์ : น้ำพุร้อนธรรมชาติที่จะนำมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อการอาบน้ำหรือดื่มหรือเพื่อการรักษาโรคต้องมีคุณสมบัติทางเคมีและคุณสมบัติทางกายภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์

เกณฑ์ที่ 2 ห้องแช่น้ำพุร้อน/บ่อน้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ

หลักเกณฑ์ : ห้องน้ำ/บ่อน้ำ/สระว่ายน้ำ ต้องมีการจัดการด้านความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการป้องกันอันตรายกับผู้ใช้บริการอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการแช่น้ำพุร้อน และไม่ก่อให้เกิดการแพร่เชื้อโรคต่อผู้ให้บริการ

เกณฑ์ที่ 3 ห้องอาบน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า/ตู้เก็บของ

หลักเกณฑ์ : ต้องมีการจัดการด้านความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการป้องกันอันตรายกับผู้บริการอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการแช่น้ำพุร้อน

เกณฑ์ที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัย

หลักเกณฑ์ : แหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยตลอดระยะเวลาที่ให้บริการ รวมไปถึงความสามารถในการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวได้

เกณฑ์ที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

หลักเกณฑ์ : มีการจัดการด้านกำจัดของเสียต่างๆอย่างถูกต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษด้านต่างๆ ต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติและพื้นที่โดยรอบ และไม่รบกวนกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของลักษณะภูมิประเทศ

2) องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อน หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจ เช่น มีเอกลักษณ์ในด้านต่างๆ มีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต และความสามารถในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน ความแตกต่างของแหล่งน้ำพุร้อนแต่ละพื้นที่ทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และด้านจัดการพื้นที่ที่จะมีลักษณะเฉพาะแหล่งหรือมีจุดดึงดูดความสนใจที่แตกต่างกันออกไป เช่น ขนาดของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนบ่อ การเข้าถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณข้างเคียง เป็นต้น โดยเป็นตัวกำหนดว่าแหล่งนั้นมีศักยภาพเพียงพอที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือรองรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่มีมาตรฐานทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติได้หรือไม่ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณามีทั้งหมด 3 เกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว

หลักเกณฑ์ : แหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่มีการดัดแปลงจนทำให้สภาพธรรมชาติที่มีอยู่เดิมเปลี่ยนแปลง และสามารถดึงดูดความสนใจกับนักท่องเที่ยวได้

เกณฑ์ที่ 2 ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

หลักเกณฑ์ : บริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติและบริเวณโดยรอบมีศักยภาพที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวรวมถึงการพัฒนาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น

เกณฑ์ที่ 3 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

หลักเกณฑ์ : การใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อการใดๆ ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสื่อมโทรมหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิม รวมไปถึงการขัดต่อลักษณะภูมิประเทศหรือความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และให้ชุมชนได้เป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยว

โดยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวของตน ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างยั่งยืน

1.2 แบบสัมภาษณ์กลุ่มและแบบสอบถาม เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพและความต้องการพัฒนาตึกผู้นำชุมชน พื้นที่อุทยานบ่อน้ำร้อนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว และทักษะการให้บริการ สร้างเครื่องมือโดยการศึกษาวรรณกรรม ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาสรุปเป็นหัวข้อตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นสร้างแบบแบบสอบถามส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม โดยส่วนประกอบของแบบสอบถาม มีดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังหรือลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส คุณวุฒิ อาชีพ รายได้ การได้รับการฝึกอบรม เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ระดับศักยภาพของตัวผู้นำชุมชนหรือตัวแทนในด้านต่างๆ

ก. ระดับศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ข. ระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ

ค. ความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบยั่งยืน

ง. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาพื้นที่อุทยานบ่อน้ำร้อน แนวทางในการพัฒนาพื้นที่อุทยานบ่อน้ำร้อน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนโดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ท่านคิดว่าต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบยั่งยืน ประเภทให้บริการบ่อน้ำร้อน ในท้องถิ่นของท่านหรือไม่

2) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้นำของชุมชน

1.3 แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานบ่อน้ำร้อน โดยได้ดัดแปลงแบบสอบถามจากคู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2549)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชนในตำบลวังหิน จำนวน 13 คน (จาก 13 หมู่บ้าน) และผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน จำนวน 7 คน (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯ รองนายกฯ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนโยชานักวิเคราะห์นโยบายและแผน พัฒนาการ และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช) รวมทั้งหมดจำนวน 20 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยส่งจดหมายเชิญผู้นำชุมชนจากกลุ่มที่ 1 จากพื้นที่ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าร่วมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากนั้นจึงเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview)

กลุ่มที่ 2 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางเข้ามาเที่ยวในพื้นที่อุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเลือกเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง เช่น เก็บจากแหล่งท่องเที่ยวอุทยานบ่อน้ำร้อน และสถานที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวอุทยานบ่อน้ำร้อน โดยกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ซึ่งมีเงื่อนไขว่ากลุ่มตัวอย่างที่สามารถตอบแบบสอบถามได้ต้องเคยเดินทางมาเที่ยวที่อุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่างโดยใช้สูตร W.G. Cochran (1953) เนื่องจากไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน ± 0.05 โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 420 ชุด แล้วคัดเลือกชุดที่สมบูรณ์ถูกต้องจำนวน 400 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 95 มาวิเคราะห์ ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถาม 8 เดือน

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพและมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนที่ 2 การสำรวจศักยภาพของผู้นำชุมชนในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอุทยานบ่อน้ำร้อน และส่วนที่ 3 การสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ได้ผลดังนี้

1. ส่วนที่ 1 ประเมินศักยภาพและมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในการประเมินคุณภาพ

ของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติและองค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 5 เกณฑ์ จากการศึกษาพบว่า ผลการประเมินมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติดังกล่าวครบ 5 เกณฑ์ ดังนั้นผลการประเมินคือ **ต้องปรับปรุงการให้บริการ**

เกณฑ์ที่ 1 คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ

ผลการประเมิน : ควรปรับปรุง

เกณฑ์ที่ 2 ห้องแช่น้ำพุร้อน/ บ่อแช่น้ำพุร้อน/ สระว่ายน้ำ

ผลการประเมิน : ควรปรับปรุง

เกณฑ์ที่ 3 ห้องอาบน้ำ/ ห้องสุขา/ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า/ ตู้เก็บของ

ผลการประเมิน : ควรปรับปรุง

เกณฑ์ที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัย

ผลการประเมิน : ควรปรับปรุง

เกณฑ์ที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการประเมิน : ควรปรับปรุง

องค์ประกอบที่ 2 การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อน จากการประเมินพบว่า ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อนได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 102 หรือร้อยละ 81.60 คะแนนเต็ม 125 คะแนน อยู่ใน **ระดับมาตรฐานดีเยี่ยม หรือสัญลักษณ์ห้าดาว**

สรุปผลการประเมินคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือ มาตรฐานหลักของอุทยานบ่อน้ำร้อนทั้ง 5 เกณฑ์ ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินและต้องปรับปรุงการให้บริการ แต่ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อนอยู่ในระดับดีเยี่ยม ดังนั้นอุทยานบ่อน้ำร้อนสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ หากได้รับการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานหลักในการให้บริการ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนแห่งใหม่ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการดูแลสุขภาพ และสร้างชื่อเสียงให้จังหวัดนครศรีธรรมราชและประเทศไทยได้อีกแห่ง

2. ส่วนที่ 2 การสำรวจศักยภาพของผู้นำชุมชนในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

1) ข้อมูลภูมิหลัง จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน คิดเป็นร้อยละ 85 รองลงมา คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว หรือร้อยละ 10 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 75 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 25 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาคือระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมา คือ รับราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมา คือ 15,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25 ส่วนใหญ่มีความต้องการประกอบอาชีพเสริม โดยเฉพาะกิจกรรมโฮมสเตย์ และศึกษาวินิชีวีตชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา คือ กิจกรรมศึกษานันทนาการนันทนาการ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 20 ส่วนใหญ่ยังไม่เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกเกี่ยวกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 80 และไม่เคยเข้าร่วมเป็นกรรมการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 60 และส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 60

2) ความคิดเห็นต่อตนเองเกี่ยวกับระดับศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผู้วิจัยได้ศึกษาทัศนคติต่อตนเองเกี่ยวกับระดับศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยกำหนดเกณฑ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ และคุณธรรม 2) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 3) ด้านบริหารจัดการ และ 4) ด้านความสามารถพึ่งตนเอง สรุปได้ดังนี้

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองมีศักยภาพและมีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพตนเอง ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านบุคลิกภาพและคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองมีศักยภาพด้านความมีน้ำใจหรือจิตสาธารณะ ช่วยเหลือกิจกรรมเพื่อพัฒนาหมู่บ้านชุมชน มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองด้านความสามัคคีรักท้องถิ่นมากที่สุด

2) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มากที่สุด

3) ด้านบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองมีศักยภาพด้านการรักษา

ความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น และการเพิ่มมูลค่าทางสังคม วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นให้สูงขึ้น มากที่สุด ส่วนความต้องการพัฒนาตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพัฒนา ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มากที่สุด

4) ด้านความสามารถพึ่งตนเอง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองมีศักยภาพ ด้านการการแสดงออกเกี่ยวกับการละเล่นหรือการแสดงพื้นบ้าน มากที่สุด ส่วนความต้องการพัฒนาตนเองกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพัฒนาด้านการพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น มากที่สุด

การวิเคราะห์และการพัฒนาความพร้อมของชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความพร้อมของชุมชน ดังนี้

1) ชุมชนมีความต้องการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
 2) ชุมชนยังขาดความรู้เรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ จึงไม่สามารถหาแนวทางในการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนที่เหมาะสมได้ เช่น การเขียนโครงการงบประมาณเพื่อพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ การออกแบบอุทยานบ่อน้ำร้อนให้มีความเหมาะสมกับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ รวมถึงการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อนให้ประสบผลสำเร็จ

3) กลุ่มผู้นำชุมชนมีความต้องการจัดตั้งคณะกรรมการของชุมชนในการฟื้นฟูพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยที่คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลและบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อน ไม่ควรเกี่ยวข้องกับการเมืองและควรเป็นคนในชุมชน เนื่องจากเป็นเจ้าของพื้นที่

4) ผู้นำชุมชนควรปลูกฝังและกระตุ้นคนในชุมชนให้เกิดความภาคภูมิใจ รักและหวงแหน ทรัพยากรที่มีอยู่ และควรมีการบริหารร่วมกันระหว่างคนในชุมชน ตัวแทนองค์กรบริหารส่วนตำบลวังหิน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

5) ควรจัดตั้งหน่วยงาน เพื่อให้เข้ามาดำเนินการในการพัฒนาบริหารจัดการบ่อน้ำร้อนให้มีประสิทธิภาพ เช่น คณะทำงานในรูปของบริษัทหรือสหกรณ์ในการเข้ามาดูแลการบริหารจัดการ (ลงทุน บริหาร จัดเก็บรายได้) เป็นต้น

6) ชุมชนควรมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพราะที่ผ่านมาองค์กรบริการส่วนตำบลวังหินเป็นผู้ดูแลบริหารจัดการฝ่ายเดียว ทำให้การพัฒนาและบริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากองค์กรบริการส่วนตำบลวังหินมีภารกิจอื่นๆ ที่ต้องดูแลบริหารจัดการชุมชน

7) องค์การบริหารส่วนตำบลวังหินควรวินนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อน และจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนอย่างต่อเนื่อง

8) ควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารอุทยานบ่อน้ำร้อน เพื่อดูแลและบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อนให้สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามามีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อน ทำให้ขาดการดูแลพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

9) การจัดตั้งคณะกรรมการเข้ามาดูแลอุทยานบ่อน้ำร้อนโดยตรงทำให้การพัฒนาและบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทบ่อน้ำร้อนที่ยั่งยืน ประสบความสำเร็จได้ในอนาคต เหมือนกับน้ำพุร้อนที่อื่นๆ เช่น บ่อน้ำร้อนพรรั้ง จังหวัดระนอง เป็นต้น

10) การเมืองท้องถิ่นเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนเป็นไปอย่างล่าช้า เพราะการเปลี่ยนถ่ายอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นส่งผลต่อการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อน เนื่องจากนโยบายในการพัฒนาของแต่ละฝ่ายไม่เหมือนกัน ส่งผลให้โครงการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนไม่สามารถดำเนินการต่อได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นคณะกรรมการไม่ควรเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่น

3. ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพ ด้านบริการ และด้านการจัดการของอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

1) ข้อมูลภูมิหลัง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55 และเพศชายร้อยละ 44 มีอายุระหว่าง 11-15 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 13 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30 อาชีพส่วนใหญ่ นักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมาเป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 25.25 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท รองลงมาคือรายได้ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.75 และรายได้ 15,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.25 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอบางขัน คิดเป็นร้อยละ 45.25 รองลงมาคืออำเภอใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 36.25 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานบ่อน้ำร้อนจากเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 66.25 รองลงมาคืออินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 30 เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานบ่อน้ำร้อนโดยรถโดยสารไม่ประจำทาง (รถเหมา รถโค้ช รถบัสพัดลม) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมาคือรถส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 39.75 จำนวนกลุ่มคนเดินทาง มากที่สุดคือมากกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมาคือจำนวน 2-4 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ

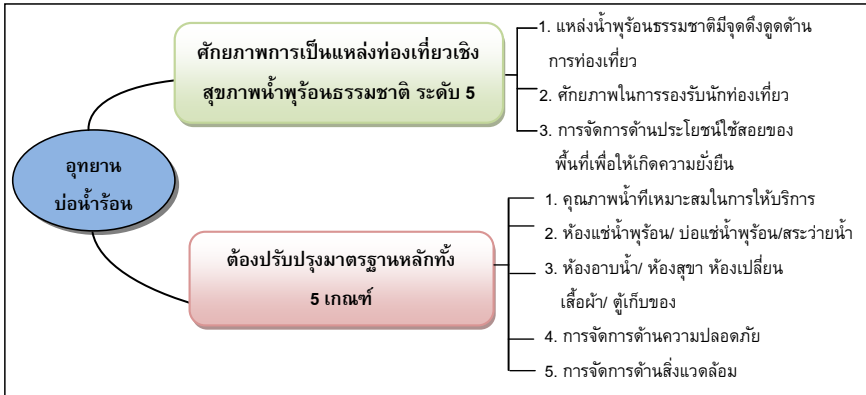
40.10 รองลงมาคือเดินทางเพื่ออบรมสัมมนา/ศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 35.08 และส่วนใหญ่ตอบว่าหากมีโอกาสจะเดินทางมายังอุทยานบ่อน้ำร้อนอีก คิดเป็นร้อยละ 95.75

2) ผลความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพ การบริหารจัดการ และการบริการ ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพ การบริหารจัดการ และการบริการของอุทยานบ่อน้ำร้อน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ 3) มาตรฐานการให้บริการและเจ้าหน้าที่/บุคลากร ผู้ให้บริการ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้อยที่สุดคือ มาตรฐานการให้บริการและเจ้าหน้าที่/บุคลากร ผู้ให้บริการ

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความพร้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษาอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีข้อสรุปที่น่าสนใจดังนี้

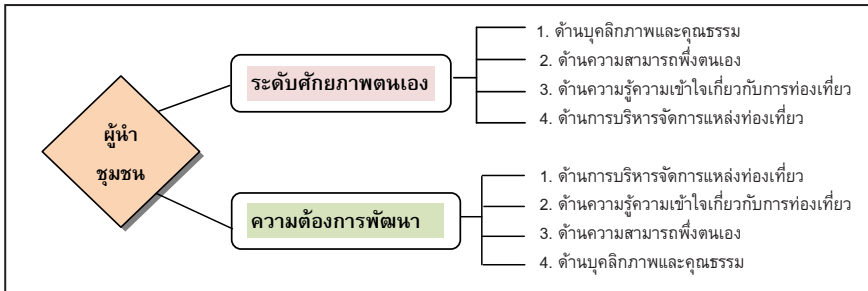
1. ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ
จากการประเมินอุทยานบ่อน้ำร้อน ต.วังหิน อ. บางขัน จ. นครศรีธรรมราช ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ พบว่าอุทยานบ่อน้ำร้อนมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติสูง ทั้ง 3 เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ที่ 1 เป็นแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว เกณฑ์ที่ 2 ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว และเกณฑ์ที่ 3 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยได้ผลประเมินอยู่ใน ระดับดีเยี่ยม หรือสัญลักษณ์ 5 ดาว แต่ผลการประเมินด้านมาตรฐานหลักทั้ง 5 เกณฑ์ ไม่ผ่านเกณฑ์ เพราะต้องปรับปรุงมาตรฐานหลัก ทั้ง 5 เกณฑ์ ดังที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของอุทยานบ่อน้ำร้อน

ดังนั้น หากต้องการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนให้มีมาตรฐานควรมีการปรับปรุงมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้ง 5 เกณฑ์ เช่น 1) คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ 2) ห้องแช่น้ำพุร้อน/บ่อแช่น้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ 3) ห้องอาบน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า/ตู้เก็บของ 4) การจัดการด้านความปลอดภัย และ 5) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Ponkrit Udomkitti, 2014: 577) ที่กล่าวว่า ถึงแม้แหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษาจะมีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ควรที่จะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและมีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการตระหนักรู้คุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมและส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต่อไป

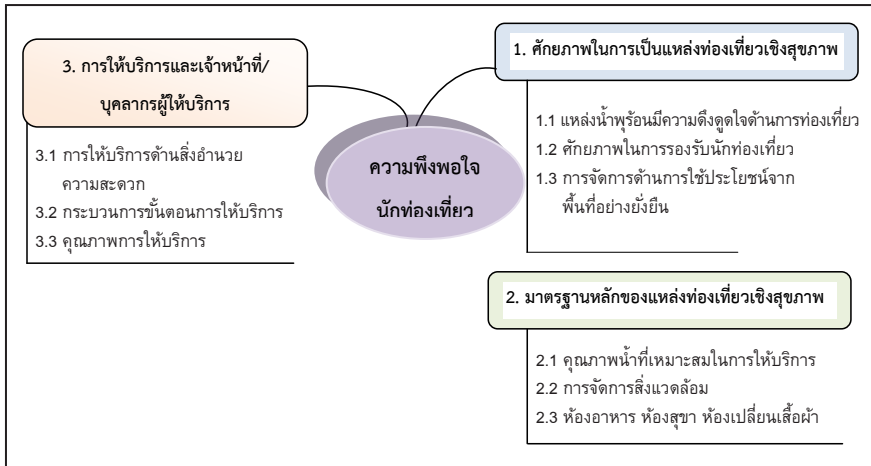
2. ด้านผู้นำชุมชน จากการสำรวจศักยภาพของผู้นำชุมชนด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ อุทยานบ่อน้ำร้อน พบว่าผู้นำชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพในด้านบุคลิกภาพและคุณธรรม มากที่สุด และศักยภาพน้อยที่สุดคือ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนต้องการพัฒนาศักยภาพ มากที่สุดคือ ด้านบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และความ ต้องการพัฒนาตนเองน้อยที่สุดคือ บุคลิกภาพและคุณธรรม ดังที่แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงศักยภาพและความต้องการพัฒนาของผู้นำชุมชน

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อน ผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อน ควรได้รับการฝึกพัฒนา ศักยภาพในด้านต่างๆ ที่ยังขาด เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นต้น เนื่องจากผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดูแล และบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อนให้ประสบความสำเร็จและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nopadol Noparat (2008) ที่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น มาจากการขาดการบริหารจัดการที่ดี และชุมชนขาดโอกาสที่จะมีส่วนในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับชุมชนของตนเอง ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่อง และไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rapeepong Intasueb (2007) ที่พบว่าชุมชนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชนบทได้ แต่พบว่าปัญหาจากการขาดความรู้ด้านการจัดการเรื่องการท่องเที่ยวและความพร้อมด้านบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nattapong Chaisaengpratheep (2013: 638) ซึ่งกล่าวว่า ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมมีมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการวางแผนและด้านการประเมินผล เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งให้เกิดพลังของประชาชนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนสอดคล้องกับประเด็นวัฒนธรรม ค่านิยมและความต้องการของประชาชน สร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยว

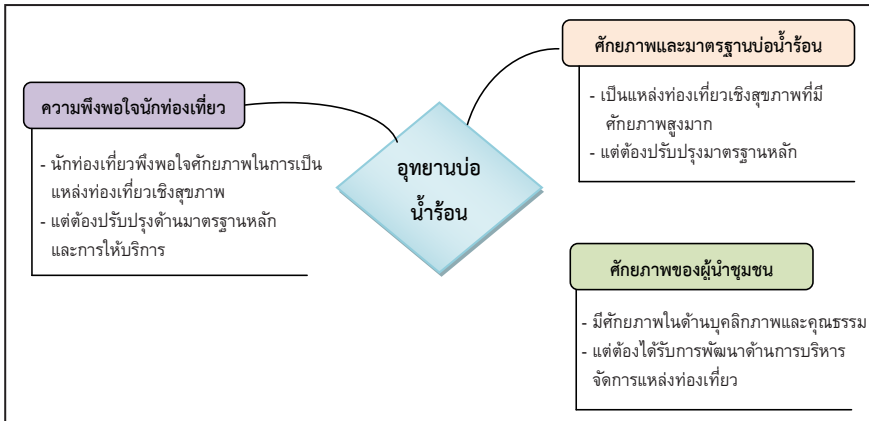
3. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพด้านบริการ และด้านการจัดการของอุทยานบ่อน้ำร้อน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจลักษณะด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของอุทยานบ่อน้ำร้อนมากที่สุด รองลงมาคือมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และน้อยที่สุดคือ การให้บริการและเจ้าหน้าที่/บุคลากรผู้ให้บริการ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพ ด้านบริการ และด้านการจัดการของอุทยานบ่อน้ำร้อน

ดังนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด อุทยานบ่อน้ำร้อนควรได้รับการพัฒนาทางด้านการให้บริการและเจ้าหน้าที่บุคลากรผู้ให้บริการ โดยเฉพาะด้านคุณภาพการให้บริการ กระบวนการขั้นตอนการให้บริการ และการให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pawanrat Saengsirroj (2011: 123) แนะนำว่า องค์กรปกครองท้องถิ่นควรพัฒนาในเรื่องของบุคลากรบริการ และควรฝึกอบรมความรู้ในเรื่องการให้บริการทุกๆ 3 เดือน พร้อมให้ความรู้พัฒนาบุคลากรให้สามารถการช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้บริการน้ำพุร้อน นอกจากนี้องค์กรปกครองท้องถิ่นควรปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบ่อน้ำพุร้อน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคต และควรมีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น ห้องนวดแผนไทย สปา และที่พัก เป็นต้น

สรุป ในภาพรวมจะเห็นว่า อุทยานบ่อน้ำร้อนจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ 1) มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อน 2) ผู้นำชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อน และ 3) การให้บริการเจ้าหน้าที่หรือบุคลากร เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแห่งใหม่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวและสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดและประเทศไทยได้ในอนาคต

ภาพที่ 4 สรุปผลการศึกษาอุทยานบ่อน้ำร้อนด้านศักยภาพและมาตรฐาน ความพร้อมผู้นำชุมชนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อน

- 1) ควรพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ เนื่องจากมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสูง
- 2) ควรจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อดูแล กำกับ และบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อนให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เช่น งบประมาณจากจังหวัด หรือกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา อุทยานบ่อน้ำร้อนให้มีมาตรฐานตามที่กำหนด
- 3) ควรบริหารจัดการอุทยานในรูปแบบของสหกรณ์ชุมชนเพื่อให้ง่ายต่อการระดมทุน ซึ่งคนในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อน อย่างไรก็ตามคณะกรรมการบริหารควรมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้รู้แนวทางการบริหารงานและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- 4) การจัดตั้งคณะกรรมการที่เข้ามาดูแล บริหารจัดการ อุทยานบ่อน้ำร้อน ควรให้คนในชุมชนหรือคนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อน เพื่อบริหารงาน กำหนดนโยบาย และวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน โดยชุมชนเอง ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวตามความพร้อมของชุมชนช่วยกันดูแล หวงแหน และรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน
- 5) คณะกรรมการอุทยานบ่อน้ำร้อนควรไปศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มาถ่ายทอดความรู้ให้กับคณะกรรมการและชาวบ้าน เพื่อให้

เกิดแนวความคิดในการพัฒนาอุทยานบ่อน้ำร้อน

6) คณะกรรมการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อนหรือผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนร่วม ควรได้รับการฝึกพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ที่ยังขาด เช่น การบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นต้น เนื่องจากผู้นำชุมชน หรือคณะกรรมการบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดูแล และบริหารจัดการอุทยานบ่อน้ำร้อนให้ประสบความสำเร็จและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

7) อุทยานบ่อน้ำร้อนควรได้รับการปรับปรุงด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้ง 5 เกณฑ์ ได้แก่ 1) คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ 2) ห้องแช่น้ำพุร้อน/ บ่อน้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ 3) ห้องอาบน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า/ตู้เก็บของ 4) การจัดการด้านความปลอดภัย และ 5) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากำหนด

8) อุทยานบ่อน้ำร้อนควรได้รับการพัฒนาทางด้านการให้บริการและเจ้าหน้าที่/ บุคลากรผู้ให้บริการ โดยเฉพาะด้านคุณภาพการให้บริการ กระบวนการขั้นตอนการให้บริการ และการให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

References

- Chaisaengpratheep, N. (2013). Guideline of Community Participation Development in the Old Bangpree Market for Sustainable Tourism (แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดโบราณบางพลี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน). **Veridain E-journal**, 6(3): 638. [online]. Retrieved September-December, 2014 from <http://www.ejournal.su.ac.th/upload/750.pdf>.
- Cochran, W. G. and Carroll, S. P. (1953). A Sampling Investigation of the Efficiency of Weighting Inversely as the Estimated Variance. **Biometrics**, 9(4): 447-459. [online]. Retrieved November 25, 2014 from <http://www.jstor.org/stable/3001436>.
- Environmental Research Institute. (2006). **The Assessment standards of Hot Spring for Health Tourism Manual** (คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Government Strategic Information Center. (2013). **Tourism Hub: The Golden Chance of Thailand (Tourism Hub โอกาสทองของไทย)**. [Online]. Retrieved March 27, 2013 from <http://www.nic.go.th/gsic/uploadfile/Tourism-Hub.pdf>.
- Intasueb, R. (2007). **A Study of Community's Potential for Rural Tourism: A Case Study of Ban Sam Kha Community, Hua Suea Subdistrict, Mae Tha District, Lampang Province** (การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชนบท: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง). Independent study Master of Arts in Tourism Management, The Graduate School, Chiang Mai University.
- Jamieson, W. (2012). **2012 – 2017 Tourism and Travel Related Services Strategic Plan- Responding to the ASEAN Services Liberalization** (โครงการจัดทำแผนพัฒนาบูรณาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว). The College of Innovation, Thammasat University, Bangkok, Thailand.
- Ministry of Tourism and Sports. (2011). **The National Tourism Development Plan (2012-2016) (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2555-2559)**. [online]. Retrieved March 15, 2014 from http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf.

- Nakorn Sri Thammarat Administrative Organization. (2012). **Development Strategies of Nakornsri thammarat Administrative Organization** (ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช). [online]. Retrieved October 10, 2012 from http://www.nakhonsi.go.th/index.php?name=policy&file=read_policy&id=50.
- Nopparat, N. (2008). **Community Participation in Sustainable Tourism Development: A Case Study of Tambon Wiang Tai Municipality, Amphoe Pai, Changwat Mae Hong Son** (การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้อำเภอปายจังหวัดแม่ฮ่องสอน). Independent study, Master of Arts in Political Economy, The Graduate School, Chiang Mai University.
- Saengsiroj, P. (2011) Hot Spring Goers: A Case Study of Raksawarin Hot Spring, Ranong Province, Thailand. **The AU-GSB e-Journal**, 4(1): 123. [online]. Retrieved May, 2014 from <http://www.assumptionjournal.au.edu/index.php/AU-GSB/article/view/435>.
- Tourism Council of Thailand. (2012). Situation Analysis of the Tourism in 2013 and Tourism Trends in 2014 (สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวตลอดปี 2556 และแนวโน้มการท่องเที่ยวปี 2557). **TCT News**, 1(2): 3. [online]. Retrieved December 20, 2013 from http://www.thailandtourismcouncil.org/imgadmins/news_file/TCT_news_file_th_2013-12-23_14-19-40.pdf.
- Udomkitti, P. (2014). Bicycle Route for Sustainable Tourism Management in Taling-chan area, Bangkok (การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง). **Veridain E-journal**, 7 (2): 577. [online]. Retrieved May-August, 2014 from <http://www.ejournal.su.ac.th/journalinfo.php?id=919>.